

1787 Sapieha K. Przywołanie się...

PRZYMOWIENIE SIĘ

ŁASNIE OSWIECONEGO XIECIA JMCI

KAZIMIERZA

S A P I E H Y

GENERALA ARTYLLERYI

WIELKIEGO XIĘSTWA LITEWSKIEGO.

*W Sprawie male gesti Officii promowowanej
z Regestru panalium*

PRZECIW

WW. JENDRZEJOWI KOZMIANOWI SĘDZIEMU,
MIKOŁAJOWI TRZCINSKIEMU PODSĘDKOWI
ZIEMSKIEMU LUBELSKIM

Dnia 3. Xbra 1787. Roku

W LUBLINIE

XVII.2.955

NAYIASNIEYSZY TRYBUNALE.

Wolnym zrodzony Narodzie, pod wolnych Współziomków zостаający rżądem, zawsze unikający cudzey krzywdy, a czczący Praw Świętość, spodziewałem się że iak jestem daleki od winy, tak będę wolnym od Ucisku—

— Smutne atoli zdarzenie, przeciwnych daie mi doświadczać Losów, gdy widzę się Głos który zawsze poświęcałem usługom Oyczyżny, dzis podnieść na zaskarzenie obarczających mię Sądu Ziemskiego Lubelskiego wyroków—

— Hasło skargi pod którym dzisieyszą wprowadziłem Sprawę, może na pierwszy odgłos do Litości skłonne przeciwnemi mnie uczyniło Serca, ale gdy okazanym było i będzie: że Zemsta nie-
jest Moim prawidłem, że nie innych martwienia, ale swojej szukałem obrony, słowem: że iedynym Moim zamiarem jest, dobrej sławy i własnego ocalenie majątku, gdy N: Trybunale poznasz że nikogo niekrzywdzę, ale Sam jestem skrzywdzony, spodziewam się, iż litość ku Mnie zwroconą zostanie, i sprawiedliwość pozyskam.

(*)

Kto prostej postępuje drogą, ten się niekłada najaw swoich
wydść czynności, kto ma całkowitę dobrą Sprawę, ten się nie-
boli Sądu, kiedy Go widzi, z tak Cnotliwych jak Ty jesteś N:
Trybunale i z tak sławą okrytych złożony Mężow.

Ten jest mój sposób myślenia, tym Ja zasilony stawam przed
Tobą, mając za tarczę prawo, moją niewinność, i Twoją Cnotę.

Lecz z zadziwieniem Strona przeciwna, kryje się zawymyśloney
prawności, zasłona, i nią chce wzbronić swoich bezprawio-
widoku; excypuje Regestr. aby umorzyć Sprawę. Którego to wy-
granie Accessorium, że już upadek całego niesie Interessu, po-
zwolcie J.W.W. Sędziowie! ażeby w niepewności czy mi już mó-
wić przyjdzie okazałem tu Moją dołę, Mój stan nieszczęśliwy,
fałszywość od Sądu czynionych Mi zarzutów, słusność moich
postępkow, i nakoniec dopiero Nieprawność wzmiankowaney
Excepcyi Regestru.

Nieszczęściu Mojemu przypisać to trzeba, iż całkowita pod
Sąd tutaj sprawiedliwy nieprzychodzi Sprawa, z przeszłą Zoną
Moją, bobym dopiero miał słodycz wydania na jaw cnotliwych
postępkow kierowanych szczerym przywiązaniem nie podłą chci-
wością; okazałbyh się nie wydziercą cudzego majątku, jak Mę-
żość czernić chciała, ale niewinną ofiarą zaślepioney miłości,
i aż nadto wielkiego wdobrey wierze zaufania—

Lecz boiaźń ustawnie na Mnie stawianych sidiel, dając mi
się lękać, ażeby tu niewnjesiono, iż Ja o Gravamina Sądownie
rozpierać się pragnę, przemiłczeć nawet każe wzmianki o niesłu-
szności wyroków Sądu Ziemskiego Lubelskiego, a tylko o wy-
rażnym złomaniu Prawa Male gestum Officium stanowiącym mo-
wić dozwala—

Jeżeli N: Trybunale prawo jest węzłem współczenstwa zabes-
pieczającym każdemu Jego swobodę i własność, ieżeli tak nas sil-
nie krępuje, że w naymniejszym rozwolnione ogniwje moc ca-
łą traći, ieżeli ta jest nieodzowna Prawda; że co jeden doznaie,

to

to drugiego spotkać może, Sprawa Moia, w tym iak dzis przychodzi Stopniu, staie się Sprawą całej Powszechności—

Cóż bowiem jest naywiększą Rekoymnią spokojności naszey, ieżli nie ściśle trzymanie się kaźdey władzy wszych tylko obrębach, tudzież uienadwerezone zachowanie dobrej wiary. Niedopuszczenie Appellacyi przez mnieysze Subsellia, lamie pierwsze, niezakonnotowanie Powodow Appellacyi, sprzeciwia się drugiemu; a to są szczegulne dwa Punkta dzisiaj Moiey Skargi—

Jakowe są wolność Appellacyi warujące Prawa, nie temu to tak światlemu i ustawy krajowe znaiącemu tłumaczyć potrzeba Sądowi, Wiecie dobrze że cofaiąc myśl aż do naydawniejszych Czasów, pierwsze Prawo ieszcze w Roku 1523. za Zygmunta pierwszego pod tym szczegulnie warunkiem większe Sprawy sądom Ziemskim Sądzić pozwolito, ażeby nieostateczny stał się Ich wyrok, *Licbit iudicibus Terrestribus etiam pro magna Summa iudicare, cum licebit uncuq; partium Appellere.* Więc ten Ostatni wyraz jest kondycyą pierwszego, bo ieżeli dla tego wolno sądzić, że wolno od Sadu Appellować, więc i Sąd staie się nieważnym, gdy Appellacya niedopuszczona. —

Dalszy Ciąg Praw wszych 1538. 1543. 1557. i 1670. wszędzie wolność Appellacyi naysolenniej waruje, a w tey ostatniej jest dołożono, że etiam ab Accessorio perimenti upadek Sprawy stanowiącego, Mocya wzbronioną bydź niemoże—

w 1768. Gdy kardynalne Stanowiono Prawa, które pro basi & fundamento rządowi Naszemu służyć mają, a które sama Rzplta pełnomocna zgromadzona na Seymie jednogłownie tylko odmienić może umieszczono za ieden z pryncypalnych Artykułow ażeby wolno Appellować do Trybunału od mnieyszych Subselliow a za niedopuszczenie Appellacyi tanquam pro male gesto Officio, czynić przeciwko zle urząd swoy sprawującym Sędziom dozwołono.

Seym 1775. który tak smiało dawne łamał ustawy, przecieź nietylko czcił świętość tych zbawiennych bezpieczeństwo fortuna

i dni

i dni Obywatelskich warujących, ale tak daleko straszny znalazł występek niedopuszczenia Appellacyi że dla niego w Sądach Seymowych Forum przepisał.

w 1776. Roku zwrócono podobnego gatunku Sprawy do Trybunału, któremu tym ważniejsze, zdawać się powinny iż w nich samą Sądow Seymowych posiada władzę; Nakoniec, Konsr: 1784. chcąc oddzielnym od wszystkich okoliczności ten mieć przypadek pro sola non admissa, karę dwóch Niedziel wieży i Tyliąca Grzywien na Sąd niedopuszczający Appellacyi przeznaczyła.

Są tedy prawa jasne. Czyliż były przez WW. Sędziego i Podśędka zachowane? dość podobno przeczytać Dekret i w nim zobaczyć wiele to razy definitiva Sententia a qua datur Appellatio zawiera się.

Na pierwszym zaraz Sentencyi początku odsądzony zostałem od 200,000. założonego zakładu na Stronę Intercyzy niedotrzymującą, próżno tam pokładana była Konst: 1768. dobrowolnych Tranzakcyi ważność Stanowiąca, próżno czytane Lifty, tak przeszły Zony moiej zrywającej Nayświętsze związki Mażeńskie, iako i Mój odpis zawierający prozbę aby do niewinnego, lecz szczerze Ją kochającego powróciła Męża, próżno okazywano, iż Straciwszy wielką Część Substancyi w nadziei iż moje trwałym z Zoną będzie szczęście aby tę nienaywiększą Summę odebraciem powinien, wnadgrode tyłu strata z których Część tylko w Istotne pretensye umieściłem, Sąd na wszystko stał się głuchym, i oto seorsive tamquam de gravamine wprzyzwoitym Regestrze rozprawić się będę, tu tylko okazuje że definitive od pewney odsądzony zostałem Summy a Appellacya od tego niedopuszczona, w Remanifestie zaś WW. Sędziego i Podśędka o tym niema i wzmianki, bo na ten punkt i pozor nawet wymowki znaleźć niemożna było.

Zeby się zaś choć na oko wydać sprawiedliwemi, ale w istocie tylko w celu do Exempcyinych gatunków przystosowania Sprawy

wy Moiey chcąc pewną do zwrotu naznaczyć Summę 130,000. deportatów z Sanguszkowickiej Fortuny wyklikwidowawszy przy-
sądzono, a resztę na Kondescensyą odesłano. nie jestże to De-
finitiva? nie jestże wyraźne złamanie Prawa 1726. na Stole
likwidacyi zakazującego? - a zatym niedopuszczenie w pierwszym
Appellacyi a dopełnienie drugiego nie jestże jasnie małe ge-
stum Officium?

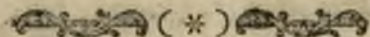
Opaczne tłumaczenie Konstytucyi 1726. Remanifestem WW.
Sędziogo i Podśedka niemoże tutaj zbitać nayprostsze go wnio-
sku, to jest co sam sobie Trybunał zakazał, niemoże być tyl-
ko i Ziemstwom zakazano, Gdyby Likwidacyą wolno było czy-
nić na Stole, na coż by bywały wyznaczane Kondescensye, chy-
ba do samych Inkwizycyi i Pretensyi Gruntowych, a że się
inaczej dzieie, codzienne uczy doświadczenie i Sami WW. Sędzio-
wie błąd swoy poznali, kiedy pierwey naznaczywszy coram
Actis zapłacenie już niby pewney Summy 130000. (z którey
Część tylko za Dekretami, reszta z Oblikwidacyi Kwitów przy-
sądzona) znowu na Kondescensyi tych kwitów prawnio Jura-
mento wfkazał Komportacyą, a możesz się taka z przezorną Spra-
wiedliwością zgadzać Kontradykcyą? możnaż ją usprawiedliwić?
możnaż się WW. Sędziom chlubić dopełnianiem swoich Obo-
wiązkow? Kiedy taż sama Konstytucya co zakazała Deputatom
czynić na Stole likwidacyi Fol: 20. późniey Fol: 30. w teyże
samey Ordynacyi, ten dla Ziemstwa zawiera przepis, *Ziemia a*
oboiey Prowincyi aby Seriam attendentiam observanda totius presentis
Rzpltey dispositionis mieli, tychże honore & Conscientia obliguemy, i
onez same aby observent & adimpleant, nuć chcemy.

Z Summy 190000. Zł. Pol: tak w Gotowiznie danej prze-
szley Moiey Zonie jako na opłacenie Jey długów wyliczoney
145000. przez Stronę niekwestyonowane odesłano na Konde-
scensyą a 45000 łaskawie Mię przysądzić razono prawnio Jura-
mento— Lecz i w tym dobrodziejstwie były kolce pozor Jego
wystawiono na Samotówkę, bo chiano Mię wprowadzić przez
Jurament w Akceptacyą Dekretu— w Zamiarze albowiem zaw-

szę zosławiało u W. Sędziego iak zroznych propozycyi w trakcie
 tej Sprawy: czynionych pokazało się, iż pragnie Sądzić tę Spra-
 wę ostatecznie. Poznałem co Mię czeka, i nie dlatego abym nie-
 mógł śmiało w obecności BOGA, który jest świadkiem mego
 usiłku, i Sprawiedliwości Moich pretensyi wykonać na ich real-
 ność przysięgi, ale że znając na Moją zgubę zamach wcześniej
 niechciałem przyimować Dekretu, prosilem o doczytanie onego. W.
 Sędzia nagił mię do Juramentu i daley czytać Dekretu zbraniał,
 oświadczywszy więc Moie zadziwienie nad tym, że Sąd staie mi
 się przeciwniejszy nad Stronę, gdy Summy od niej nieprzeczo-
 ne w większey Części na Kondescensyą odsyła w Mnieyszey
 Juramentem ewinkować każe, założyłem Mocya przed Trybunał
 Główny Koronny W. Sędzia rzekł non admiffa, a daley napi-
 sano *Et quoniam Illmus Princeps Sapientia Se inquisitionibus datum
 Summa probationem declarat, proinde hancce Cathegoriam Judicium ad
 terminum Infra scripta Condensationis remittit.*

Wyrazić niemogę zadziwienia, z którym tak niesłychaną i nie-
 spodzianą usłyszałem wspank Mojemu wniesieniu decyzyą, ro-
 zumiejąc ieszcze, iż ją tylko omyłka Sądu sprawiła powtorzy-
 łem to, com wnosił przed ustępem, iż Ja z tego iedynie powo-
 du niechcę wykonać przysięgi, że ją widzę niepotrzebną, gdy
 Strona przeciwna nieprzeczy mi Summy, naktórą Jurament
 wkazano, oraz prosilem o zakonnotowanie tych słów Moich, lecz
 W. Sędzia despotycznym tonem odpowiedział mi niedołożyw-
 szy się nawet Kolegów, „ iż Sąd sam siebie niemoże opisywać „
 teraz zaś w Swaim Remanifestie niemogąc żadnego takowey
 gwałtowności przeciwney dobrej wierze znaleźć usprawiedliwie-
 nia, chwyta się naykrotszey śmiało grzeszących drogi, to jest za-
 parcia się wszystkiego a wystawienia niezgodnego zprawdą ca-
 ley rzeczy obrazu

Lecz pytam się N: Trybunale, czyby się to zgadzało z zdro-
 wym rozsądkiem, ażeby ten co o odmianę gatunku probacyi
 prosi, i ją zyskuie miał Mocya zakładać, czyli ten Sędzia, któ-
 ry pod Pretextem Terminalność, niechciał dać doczytać Dekre-
 tu,

tu, dopóki Ja niewykonam Juramentu w miejscu tenże naznaczącym, mogłoby tak daleko oneyże chybić, aby od trzeciej probacyi Juramentowey zwrocił się do drugiej poprzedniczey to jest Inkwizycyi, czyli odmowienie za konnotowania per-mowencyi, dla ktorey Przysięgę odmowiłem, nie jest poprzy-siężoney wierze przeciwna? —

Ale tu próżno kontrawertować w rzeczy, która się przy Ex-cepicy Regestru wyświecić niemoże, krócey powiedzieć, że gdy-by W. Sędzia z Podśedkiem, i w tym Punkcie czuli się niewin-nemi, toć by się starali dowodami siebie oczyścić, a mnie ob-winić, lecz kiedy Jey unikają znać że się czują winnemi, a Jch wina w tym Gatunku, niemoże tylko jak naywidoczniey ma-le gestum Officium stanowić. —

Dopełniony nakoniec został zamiar chęci, odjęcia mi Dóbr, nietylko wprzod nim mi moja będzie powrocona własność, ale w takowym Sposobie iż bym ją po długoletniej Pieni, ledwie kie-dyś mógł odzyskać, naznaczono Kondescensyą precisa pro-rogatione na dzień 17. Xbra a tøy za pierwszą Regulę przepisano, nakazanie ante omnia instantaneæ Deoccupationis Bonorum niedo-puszczono i od tego założoney Appellacyi choć to nietylko upadek całego Interessu, ale całego mego niosło majątku, pre-textowano że od Deokkupacyi nie idzie Appellacya, Prawda, ale tam gdzie jest Deokkupacya zadeterminowana w Sprawach uprzy-wileiowanych, post Expirationem Kontraktu Arędownego lub Zastawnego, Arędownik ustępować powinien, bo już wybrał swo-je a Zastawnik wtedy gdy mu jest Summa reponowana, i do-piero wyznacza się Kondescensya na rozpoznanie drobnych Grun-towych Pretensyi—

— Lecz Moje Dóbr pod Dożywociem Xżny Sapieżyny be-dący dzierżenie, wcale innego jest gatunku, byłem bonæ fidei Possessor, świętsze nad wszystkie Tranzakcyje w Obecności Bo-ga przed Jego Ołtarzem, naysolenniey wykonane Szluby, za-bezpieczały mi dozgonne z Zoną pożycie, wszystko com czy

niś było tak iak dla mnie samego, dzisiay gdy pomyslnych zerwał się wątek nadziei, mamże z Spokojnością tracić i Maiątek? —

— Prawo Natury każe, aby gdy się iakowego wspołeczeństwa rwą Związki, każdy wracał do swojego Prawa własności, które pod pewnemi wspólnym uczynił tylko Kondycyami. — Prawa Boskie cudzego żądać zabraniają, Prawa Ciwilne bespieczeństwa Maiaćkow warują, a w szczegulnieyszym teraznieyszym Przypadku Statut Litewski każdemu o swoy maiaćtek, po nastąpionym Rozwodzie w Sądach świeckich czynić każe, co więc Zona wzięła od Męża po Rozwodzie zwrocic powinna.

Lecz tu z Miliona Osmiukroć Siedmdziesiąt Pięciu Tysięcy do 150000. tylko zredukowawszy moie Pretensye, ante omnia Dobra Zonie moiey oddać kazano. —

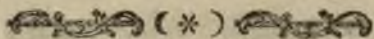
— Gdybym był zaspokoiony we wszystkich Pretensyach, dopiero stawalbym w postaci zastawnika; któremu po odebraniu Sunny z Dóbr ustąpić należy, lecz gdy WW. Sędzia i Podsekdek wszystko kazali oddać z moiey Strony stronie przeciwey, a mnie tylko małą Część Pretensyi przysądzili, oczewilte jest male gestum Officium, a gwałt Prawa tym większy, że Appellacyi niedopuszczono —

— Obiekcya w Remanifeście WW. Sędziow: iż nowych Praw po rozwodzie niepokładam, czcza; Bo na còż Praw nowych? gdy Ja w dawnych, quā bonæ fidei Possessor trwam dotąd, nieodebrawszy moiey należney własności, trzeba więc mi ją wprzod wrócić, a dopiero kazać lub nowe położyć Prawo, lub z Dóbr ustąpić.

Z mocy Konstytucyi 1726. do własney przymawiając się Sprawy, niepowinienem cudzey podeymować się Indukty, i dla tego niewyszczegulniam krzywdy W. Rokickiey Zastawney Possessorki, która już dość iasnie tutaj okazaną była, iako i przestępstwo Prawa Pvbunatom nawet Zastawnych Kontraktów rozpoznawać zakazującego, ale chcąc tylko okazać iż prawnie ten
dawa-

dawałem Kontrakt, kładę na usprawiedliwienie Moje następującą. 1588. Roku Konst: w te słowa: *gelliby długi na Dobrach minorennium zostawaly, ma w ten czas opiekun one w długach puścić nie-przywodząc Minorenes do trudności.* Pożyczona więc Summa na spłacenie długów w Kontrakcie Specyfikowanych przeminęła tylko Jmie dłużnika ale w Naturze długu Sanguszkowickiego została; a zatym krok Mój był prawny i prawna W. Rokickiey Posessya. Jakoż też WW. Sędzia i Podsedek którzy w Swym Dekrecie tak letko odważyli się na niezważanie, a tym samym zniszczenie tego Świętego a spokojność wielu Obywateli zaręczającego o Zastawnikach prawa, nakazawszy mi deokkupacyą non Attentis quibusvis Juribus Possessorum, w swoim Remanescie nie smię naganiać Kontraktu W. Rokickiey, ale zawsze swoje ku Mnie zwracając żądło, zarzucali mi wymyślony przez nich podst: np, iakoby Ja miał nakłonić W. Rokickę do sążzenia się z iednego zemaą wpisu, i do założenia Appellacyi, a to celem polepszenia Mociey Sprawy.

Lecz też w tym miejscu niech mi się godzi okazać Moje zdziwienie nad tym, że WW. Sędzia i Podsedek zapomnieli nie tylko prawa ale i terminalności; bo że prawo dozwalało W. Rokicki sądzić się zemaą z podiednego wpisu, to świadczy Konfytucya 1726. wyraźnie od Indykcyach napisana, (b) a że musiała w tym się koniecznie sądzić miejscu, toć wyraźnie wskazuje Pozew przeszley Zony Moiey po mnie wyniesiony, w ktorym i W. Rokicka wyraźnie umieszczoną została, dowodzi i Komparycya, gdy się tąz W. Rokicka pisała nayprzed Citata, a potom Actrix. — a Jakżeż można Mnie wnić o ten Jey krok Sprawiedliwy? iak nieuczynić wzmianki o Jey Prawach? dlaczego nie-dopuszcć Mocyi? chyba dla tego że było przeznaczeniem, żeby wszyscy iedno ze Mną trzymający rownie niepomysłnych doznawali losow — Wyraz zaś że dla polepszenia Moiey Sprawy W. Rokickę w nią wciągnąłem, jest własnym WW. Sędziow wyznaniem, że z nią niesłusznie i nieprawnie postąpili

Lubo jest nieodzowne Axioma iuridicum że posteriora ligant, przecież WW. Sędzia i Podśędek ciągli niedopuszczenia Appellacyi przyjaciele, naznaczyli kalkulacją z Dobr odemnie dla strony przeciwney, nie od ostatecznego Rzymickiego Dekretu ale od Delegacyjnego zaappellowanego i per remedia Juris podniesionego, a tak weszli w kognicyą wyrokow Duchownych, znieważali i zniszczyli Remedia iuris a Sede Apostolica emanata, tak zaś zgwałciwszy razem prawo Cywilne i Duchowne, i od tego niedopuszcili Appellacyi.

Ciągle okazując się przychylnemi dla Strony przeciwney W. Sędzia i Podśędek dolożyli w regule Kondescensyi, ażeby wszystkie podarki tak te, którym używanie, iak te, którym czas Szacunku umniejsza, w naturze powrócone były.

Miałam niesłuszność takowego wyroku, bo ktoż niepozna, iak wielką jest krzywdą, odbierać deterioracyi podpadłe rzeczy, gdy te małą Cześć ledwie swojej zachowały wartości, w Czasie o to czynić będę. dziś zaś tylko okazuję, że i w tym jest definitiva, a niebyło admisy. —

Mogłbym tu ieszcze wiele srogich przeciw mnie i Prawu wymierzonych zacytować Ciosów: iako to nakazanie wglądania w Dezolacyą Dóbr i w wyście, ieśli się znajduie poddanych, a niewzmiankowanie o żądane przezemnie za reperacyą, i nowe osady bonificyą, przez co całkiem ta moja Pretensya upada, i in definitivam przemienia się Sententiam. bo Offycyalista na Kondescensyi nie może tego przysądzić, co w Regule opuszczono, W. Pisarz zaś obwinionym bydź niemoże, bo rospiściując się cudzą pisał za wolą większości Sentencyą —

Lecz niechęć tego wyszczegulnieniem trudnić Sądu, niech Dekret same WW. Sędziiego i Podśędka dzieło, bedzie świadkiem Jch przestępstw, i Jch własnym oskarzycielem, niech przekona Sąd o całym gwałtownym ze mną obeysciu się —

Co na usprawiedliwienie się względem niedopuszczenia Appellacyi WW. Sędzia i Podśędek chcieli w swoim wyrazić Remanife,

niefiecie to zawilosc Stylu az nad to kryje, ile zaś mogłem zgadywać, zdaie mi się że tym się usprawiedliwiać pragną, iż niektóre tylko Kategorie definitive Sądzone, a reszta odesłana jest na Kondescensyą —

Nayprzod N: Trybunale, iak znam mój Interes, iakom Go tutaj wyłusczył, to tak per Definitivam Sententiam, w kilku Punktach, iako tez przez nieslychanie uciążliwą Regułę Kondescensyi, od wielu Pretensyi moich iestem odsunięty, a w moim coź za straszny dla innych Przykład? toby tak zawsze, wyzuc kogo per definitivam Sententiam z majątku, pokasować transakcy, donacye, w jednymże Dekrecie, a w małej Części iakowychści pretensyi, wyznaczyć Kondescensyą, i niedopuscić Appellacyi.

Odsyłaia WW. Sędziowie niewiadomego do Konfitytucyi 1726. a mnie niech się godzi powiedzieć: ze sami chyba albo Jey dobrze nieczytali, albo zapomnieli, hoc wyraznie ta Konfitytucya fol: 36. pisze: (c) ze wolno isć przeciw Dekretom etiam Trybunalskim które vim legis sapiunt wyiawszy te które in parte satisfactione aliqua iuz są akceptowane; wlec chochym w Części iakiey i sprawiedliwosc Dekretom pozyskał, Musze Appelować od całego Dekretu, ażebym się nieokazał wchodzieć w Części Jakiey onego Akceptacyą.

O dowiedzenie się w którym miejscu mieć prawa chciały dopuszczoną Appellacyą, znowu odsyłaia WW. Sędzia i Podśedek swoim Remanifestem do Konfitytucyi Koronnych, de liquidis debitis Exemptionibus tenuta. Wyraz niewiadomego wątpię zeby się do Mnie mógł stosować, hoc w ostatniej Konfitytucyi 1784. w ktorey się naydokładniey wyszczegulnione spraw uprzywilejowanych gatunki, niepodobna zeby nieczytali WW. Sędziowie, miedzy Deputowanemi do Konfitytucyi Moiego Jmienia, i dla tego pamietam ze w teyże Konfitytucyi słowem tenutæ, oznaczono te sprawy, które prawo rozumiało pod Jmieniem Exemptionum w innych Konfitytucyach, wiem i to: ze do zadnego z nich moja sprawa nienależy, ale ze ją chciał wciśnać w takowy spraw Ga-
tunek

tunek W. Sędzia z Podśędkiem, i ze tym tylko końcem 150000. Deportatow przyśadzili mi z Sanguszkowkiewy fortuny, to com się Ja tylko domysłał, to iuz oni widocznie swoim okaziją Remanifestem. —

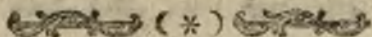
Położyli WW. Sędziowie Ziemsocy, pieczęć wszystkim swoim bezprawiom wyznaczeniem Kondescensyi praecisa Appellatione a przeto przywłaszczeniem łobie władzy naywyższych Jurzydykcyi i ostatecznego sądu.

Pytam się Nayiaśnieyszy Trybunale! czyli tu idzie o słowa czyli o rzecz? Gdyby też Sąd Ziemiński Lubelski napisał wyraznie te słowa: Jz potestate Tribunalitia praecisa Appellatione Kondescensyą wyznaczany; Wszakże nikt poznanie rzeczy mający niezaprzeczyłby że jest male gestum officium; Ja powiadam, że tu słow niemasz, ale Exekucya taz sama jest w Jstocie, a iakzez to Trybunał za słowa nie za rzecz karać będzie?

Lecz naczto to te popełnione zgwałcenie Prawa wszystkie? naczto w dziewięciu punktach a definitiva niedopuszczona mocya? naczto niekonnotowane moje wnioski? naczto praecisa Appellatione naznaczona Kondescensya? Czas iuz Nayiaśnieyszy Trybunale odkryć cel uwikłany Strony przeciwney, niech iuz spadnie zasłona, którą kryto gnębienia Moiego sprężynę, trzeba było wyzuo mnie z majątku, prosta do tego ciężko przyść było droga, nad to była iasną moja sprawa, abym ią w Jakim kolwiek mógł przegrać Subfellium, trzeba więc było zagrody doyscia Sprawiedliwosci, a ta znaleźć się niemozła, tylko w utopieniu całej moiey sprawiedliwey sprawy.

Nakazał Sąd oddać Dobra dlatego, aby powrocenie Moiey nalezytosci puścić w zwłokę dopuszczeniem dla przeciwney Strony Appellacyi od wszystkich artykułow któreby potym na kondescensyi były sądzone favore Mei —

Wiadomo kazdemu, iak jest zawalony Regestr Lubelski w Trybunale, przy silnym wsparciu, ktorego dziś przeciw sobie doznaje, i za lat

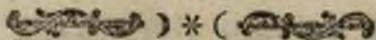
za lat kilkanaście ciężko będzie doczekać się rozprawy; Przeszła Zona moja nielekując się przeszłokod, którym Męszczyzna służący Ojczyźnie podpada raz i drugi przewiesić proces dozwoli, przyjdzie nakoniec albo pozno swojej dożyć własność albo straciwszy wszystko niebydź w stanie iey dochodzenia —

Niemogąc ani w prawie ani w słuszności znaleźć usprawiedliwienia swoich kroków Sędziowie Ziemscy, już dziś jedno znacząc z stroną, szukają Trzeciej drogi do nakłonienia ku sobie umysłów, i pragną wzbudzić litość nad stanem przeszłej Zony mojej, czerniąc mię iakobym Ja tylko szukał zwłoki końca sprawy — Nayprzod kto tylko z nieustronnych, rzecz w Jstotney zwazy postaci to przyzna: iż trzymame Dobr prawio calculo niemoże być tylko z Moją szkodą; bo się pomału zbierają Jntraty a wypłacić potym razem wielką przyjdzie Summę, jeżeli do tego przydamy nieustanną pieńię i pilnowanie się po różnych Subselliach, to zapewne każdy pozna, iż nie zrzodem szczęścia, ale zrzodem zguby jest dla Mnie dalsze zostawanie przy Dobrach, zamiast odebrania mojej własności.

Lecz żeby koniec i sporom w tey mierze i rzucanym na Mnie uczynić potwarzom podpisałem Rewers (d) świeżo tutaj u Sądu czytany, mocą którego obowiązuję się rozładzić in triduo o całą moją sprawę w Waszym tu JWW. Panowie Sądzie — Już tedy ostatnia Broń przeciwney stronie jest z Ręku wytrącona, już niepodobna wierzyć że chcę zwłoki, Wszak wszystko jest w Zupelney gotowości, papiery zebrane, Konferencye poczynione niedawno, iak rzecz się toczyła w Ziemstwie; słowem: Zadnego niema do wymówki pozoru — Niech więc ta czarna sukienka, w którą mię oblec chciiano, słuźnie na moich zostanie się przeciwnikach, gdy choć tego słowy niewyznaia, wszystkiemi jednak dowodzą krokami, że pewni mocnego wsparcia, nie szkodkow sprawiedliwości ale szkodkow moiego jzukają gnębieńia —

Nayiaśniejszy Trybunale, ktorego sprawiedliwość jest Hasłem, a cnota prawidłem, zechceszże za twego Urzędowania dozwolili odkrycia zrzódła takowey przemocy?

Gdy

Gdybym jeszcze całe Obywatelstwo moją ratować mógł zgubą, gdybym jeszcze jak niegdyś Kurcyusz w Rzymie moim niezczęściem, zamknął przepaść niebezpieczeństwem grożącą dla wszystkich współziomków, jeszczebym się i nato poświęcił, lecz na Mnie dopiero robiona jest próbka, która wszystkim smutne gotuje losy, w wieku w którym przykłady bezprawia służą za prawa, w którym krzywdy i niesprawiedliwość przemoc wzięła, po mnie nie jeden Cnotliwy upadać będzie pod jednostronney niesprawiedliwości ciężarem.

Jeżeli Appellacye od mniejszych Subsellii bezkarnie tamowane zostaną Ziemstwa wyższemi nad Trybunały i najstraszniejszymi całemu Kraiowi staną się Juryzdykcyami, bo wolno będzie odjąć Życie, majątek, sławę, w ufności: ze późne kiedyś dopiero Sprawy doyscie, pociągnie do odpowiedzi mało oznaczoney karze, a tym czasem, chciwość, zemsta, lub inne namiętności korzystać będą.

Deputatom kilkonasto miesięczny urzędowania, jest wyznaczony przeciąg, Sędziowie Ziemscy będąc dożywotniami gdy będą mogli niedopuszczać Appellacyi staną się więcej jak Dyktatorami, groźną przemocą uciskając współziomków, stawszy się Panami majątkow, staną się Panami umysłow i despotycznie władać będą Woiewodzkiemi obradami, a zgodzisz się to z wolnością którą się Polski chępli Obywatel? gdzie prawo Jego własności,? to kiedy partykularny partykularnemu co gwałtem zabierze, jest na to sprawiedliwość, a niema byż na Juryzdykcyę gwałtem wydzierające niesprawiedliwie Obywatelskie fortuny? Wystempek partykularnych własną popełnioną mocą nie jest tak straszny, jak gdy uzbrojona Juryzdykcyi władza zacznie uciskać, bo ten ucisk jest ciągły i bez odporu.

Niestety już Kraiowi, w którym nie moc słuszności ale siła przemocy sprawiedliwości władza szafą, Gdzież jest takowy rząd, gdzieby od mniejszych subsellii nie szły Appellacye, i u Nas to przepisują Prawa, ale gdy bezsilne na coż się zdadzą?

Oto

Oto się sprawdza Najjaśniejszy Trybunał co przepowiedziałem ieszcze w Moim manifestcie, że krok jeden śmiały bezkarnego Prawa złamania przez jedne subsellium osmieli drugie do uciskania Obywateli, kiedy tego wymagać będzie własny interes, niechęć, lub wola tych którym są Urzędnicy podlegli-

Właśnie w tej chwili, kiedy WW. Sędziowie uczyniwszy Zamach na odcięcie mi wielkiej części majątku hardzie przed Twoim stając tu sądem wzbraniają się od rozprawy i pragną do dalszego mię krzywdzenia uściłać sobie drogę, odbieram wiadomość że Ziemstwo Krzemienieckie temiż samemi albo mocniejszymi uciskiem Moiego rządzone sprężynami niszczy pierwsze którem odebrał z względności Twojej dobrodziejstwo, i śmiało się targa na Twoją Najjaśniejszy Trybunał powagę; widząc iż taż sama sprawa o którą ciągniony byłem do Sądów Krzemienieckich w Ziemstwie Lubelskim rozstrzygnięta, ma pierwszą z Twoich wyroków brać rezolucyą, i w Zawieszeniu zostaje, iak mocna jest tutaj przeciw Mię ze wszęch stron forsą, i o iak ważny idzie mi Interes, raczyłeś podług Prawa podpisać JW. Marszałku dilationem pro Majori, pokładaną ona była przed Sądem Ziemskim Krzemienieckim, pokładane i pozwy od przeszłej Zony Moiej po mnie wyniesione, któremi pociągniony jestem do oddania Dobr Wołyńskich w Dożywociu Jej zostających, na których mam Moje pretensye, okazywano że idzie o kalkulacyą z tychże Dobr o komportacyą &c. — To wszystko ktokolwiek zna prawo anie jest uprzedzony, przyzna ze requirit personalitatem (ponieważ bez przysięgi obeysć się niemoże) przecież Sąd Ziemski Krzemieniecki, niechęć nie ustompić Sądowi Ziemskiemu Lubelskiemu w starunku o pokrzywdzenie Mię a rownie sprzyjający stronie przeciwney, chcąc abym w jedynymże czasie zewszystkiego został wyzuty, napisał: amputata dilatione pro Majori, a po odstompieniu Moim od tak sparcyalnego Sądu wzdął Mię wzytku tego wszystkiego co w pozwie było wyrażono, i co sądzonym-bydź nie-

mogło bez ofobistego prze ze Mnie stawania na której prawdy dowod składam u laski wszystkie ku wyprobowaniu iey potrzebnę Dokumenta.

Patrz więc Nayiasniejszy Trybunale iak daleko na Twoją targają się powagę, iezeli wolno będzie, iednym Ziemstwom sądząc bez Appellacyi grzeszyć oczewiście, i potym nieodpowiadać przed Twoim Sądem, pod pozorem prawności, a drugim wcale niesłuchać Twoich wyrokow którym zapobiedz nie potrafili. Na coż pytam się Twoja przyda się władza? skoro będzie tylko czeza i niestraszną formą bez Exekucyi. Niedozwól raczey partykularney mnieyszych subselliow Tyranii, a terazniejszym przykładem Jnnym szkodliwym załóż tamę — z Ziemstwem Krzemienieckim wczasie czynić będę, teraz zaś podług Praw opisu powołuję przed Twoy Sąd Naywyższy łamiących prawo WW. Sędzięgo i Podsędkę, bo cnotliwy Pifsarz zdawna tobie asystujący przyuczony czeź Twoje prerogatywy, oddzielnym rozpisem myśl swoją zgodną z Prawem i sprawiedliwością oświadczywszy, nie tylko wolnym się uczynić od Jmpetycyi ale odemnie wdzięczność, od publiczności ziednał sobie szacunek —

Gdyby sprawiedliwość mogła równie spiesznym iść krokiem iak iest potrzebną dla Obywateli, miałym to sobie wszród moiey doli zanaywiększe szczęście, całą moją przperszłą Zonę tu wprowadzic sprawę. Ale gdy to nie iest w moiey mocy chwyciłem się iak nayprędzich sposobow, i zachowując sobie dalszy o Gramamina proceder oniedopuszczenie tylko Appellacyi i Jnne Abusum Officii stanowiące punkta WW. Sędzięgo i Podsędkę do-Regelstru pænaliūm pozwałem. —

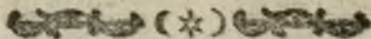
Ledwom co pierwszy krok uczynił do takowego procederu aliści iuzem doznał, iak zastraszaiącą iest moc Juryzdykcyi, gdy arbitralną i nad prawo rozciągnioną obaczą Obywatele w Ich reku władzę — Poszedłem do obydwóch Kancelaryi Ziemskiej i Grodzkiej do tych składow Transakcyi Obywatelskiej gdzie każdemu przynaymniey wolno żal swoy i krzywdę publiczności

ści ogłaszać, podałem w jak nayskromniejszych wyrazach, ułożony Manifest, okazałem moją dołę, mój stan nieszczęśliwy, moje pokrzywdzenie; litość do wszystkich serc za mną mówiła, ale bojaźń groźney ręki z której tyle Ja odebrałem Ciosow, zamknęła przede Mną Akta, co dla wszystkich otwarte byćdź powinny Obywateli, musiałem aż wzywać powagi Twoiey Najjaśniejszy Trybunale aby mi wolno było żalic się i Manifestować —

Pomyslnie pozyłkany wyrok zgodny z słusnością i wolnością Obywatelią pierwszą strusłałemu i żalem scisaionemu sercu przyniosł słodycz w którym gdy ręka wdzięczności wyryła wieczną dla Ciebie z szacunku i poważenia pamięć pozwol Najjaśniejszy Trybunale ażebym i w tym mieyscu za ten czyn sprawiedliwy głębokie złożył dzięki.

Lecz Najjaśniejszy Trybunale krotkiey mi przyszło tylko doznawać w ucisku moim folgi — W. Sędzia Ziemiłki Lubelłki z W. Podsađkiem coby mieli byćdź powsciągani słuszną i pokorną skargą, zapaleni gniewem za to że się znalazł taki co śmiał sarknąć na Jeh bezprawie, nieprzestając na wyzuciu Mię z fortuny, po siągneli po mój Honor i bardziey paszkwił niżeli Manifest w przód wydrukowawszy przed dwoma Dniami dopiero podali go do Akt Grodzkich Lubelłkich; Ata kancelłarya która w nayumiarkowańszych terminach ułożonego Moiego zażalenia przyjąc bez Rezołucyi Trybunału niechciała zawsze gnębiącey Mię posłuszna przemocy, ośmielona znać moją powolnością żem nieszedł o Jey ukaranie kiedy niegdys przed dwoma laty, z Duchownego Dekretu na Mnie przyięła publikatę, teraz świeżo przeciwko Prawu w Aktach swoich uwieczniła nayszarniejszą sławy Moiey Cyrkumskrypcyą.

Niepowiniennem Już usprawiedliwić tak frodze Remanifestem opisanego moiego Manifestu, gdyż mówic dzisiay że jest obrazliwy i bezprawnie napisany, jest to powstawać przeciw Twoim wyrokom i one oskarżać, albowiem w Rezołucyi na Jilacyą moją temis odpowiedział słowy. *Judicium ad Illustrationem ex parte Illustrissimi*

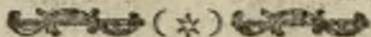
fmi Nestoris Casimiri Principis Sapieha Generalis Artilleria M. D. L. tum M. Victoria de Grzymaly primo voto Prekova secundo adpresens Rokicka ratione denegata susceptionis Manifestationum contra Judicium Terrestre Lublinese resolvendo eandem sllationem, cum in Eisdem Manifestationibus nihil lesivi & legi contrarii reperit. —

Okazałem w wielu Mieyscach mówienia Moiego i okaże ieszcze, że wszystko co tylko do Interessu i sposobu sądzenia swoiego W- Sędzia i Podsedek umieścili albo całkiem miafię zprawdą albo wyraźnie prawu przeciwnie, albo tylko doniego nadciągane.

Co się zaś tycze Czerniących sławę moią wyrazow, które iadem ciekące krysiło pioro, nate nie odpowiadam znaiąc powinne dla ciebie Nayiasnieyszy Trybunale uznanowanie; będę wiedział iak i gdzie czynić oto co się tyka Cyrkumskrypcyi; tu zaś tylko niech mi się godzi odbić pociski naypotwarliwiey, przeciw W. Pissarzowi Ziemsck: Lubelsck: wymierzone, za to że śmiał zachować prawo, i swoich dopełniać obowiazkow sława Jego nieskazitelna i Cnotliwe sprawowanie Urzędu zapewne iuż Go wolnym z oczach publiczności nie tylko od winy ale i od posądzienia czynią lecz trzeba aby ieszcze bardziey na iaw wyszły fałsze preciw Jemu i Mnie miotane.

Są tu obecni WW. Sędzia i Podsedek razem tu Stoią ze mną przed Twoim Sądem, równie są przysięgli ze Mną Urzędnicy, niechże tu wyznaią Jurata sife, czyli to prawda co w swoim umieścili Remanifestacie, zem Ja Jch dwoma Niedzielami przed Sprawą straszyl rozpisem; Ja wobecności Nayiasnieyszego Trybunalu przed Tobą BOŻE Wszechmocny — śmiało i głośno przysięgam iako przed żadnym z Jmci PP. Sędziow Ziemsckich Lubelsckich naymnieyszey nieczynilem wzmianki, o rozpisie W. Pissarza iako o tymże z Ust W. Pissarza i słowa przed czytaniem Dekretu niesłyszałem Mileczą WW. Sędziowie a te milczenie gdy Jch fałsz a moią potwierdza prawdę, Sądz sam Nayiasnieyszy Trybunale coś o Reszcie myśleć powinien.

Ja mnie.

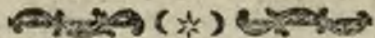
Ja mniemałem że więcey przywiązany do sprawiedliwosci niż dowłaśnego zdania, bronić Go simpliciter będą, ale nie zechcą koniecznie stać się Instrumetem Moiey zguby szukaniem Utopienia sprawy.

Lecz z zadziwieniem odebrałem Rekonwen cyonalny pozew pro evocatione a dzisłay widzę Excepcyą Regestru.

Pytam się co za cel tey Excepcyi jeżeli WW. Sędzia i Podsedek mieniają się bydź de abufu Officii niesłusznie pozwanemi. A czegoż unikają rozprawy? wszak za uchycieniem Regestru ślad skargi moiey zawsze zostanie, wszak się nieoczyszczą z niey w Oczach publiczności — Wszak tey będzie pewnie mniemanie, że ten winniejszy kto rozsądzenia unika, — Jezlim nie słusznie Sądowe zakarzył Osoby, wartem kar większych niż te co pro evocatione są przepisane, poddaie się pod nich, czekam wyroku Twego Najjaśniejszy Trybunale, lecz przeciwna a grzeszna Strona słusznie się onego lęka, ma przecież przed oczyma przykłady tu już przywiedzione Zacnych Urzędników, z których dziś jednego więczy chwala, a drugiego słodka pamięć okrywa popioły.

JW. Podkomorzy Dłuski s. p. Nieboszczyk Piniński Podstarosta Łucki, znalazłszy w Aktach Publicznych skargi przeciw swemu Urzędowaniu pociągneli stronę przeciwną łami do Regestru pænalium, który Jm został przyznany; tym to torem nieskazitelna bez bojazni postempnie enota, zacoż odniego WW. Sędzia i Podsedek odbiegają? Niemoże bydź tylko dwie przyczyny albo niezaufanie w sprawiedliwosci sądu, albo wątpienie o Dobroci swoich postępkow —

Pierwsze trudno aby w ktorego Polaka mieścić się mogło duży, bo głośna po całym Kraiu sława chwalebnych i z Prawem zgodnych wyrokow tutaj przytomnego Trybunału wszystkich pewnemi czynią, iż niemogą tylko słuszność pozyskać; a jeżeli wdrugim przypadku sami WW, Sędziowie osadzili się, iż iak ludzie mogli pobjąć, za co raczey niechcą swojego wyroku poddać

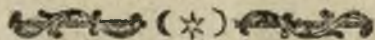
poddać pod rozpoznanie Najjaśniejszego Trybunału większa zdami się sława, większa dla nich spokojność usłyszeć że chybnie niedopuszcili Appellacyi niż brać stratę cudzego majątku na swoje fumnienie.

Wszak żadną rządzony nie jestem osobistością niechciałbym Jch krzywdy coż więc moy względem nich za wystempek? Zażoż przeciw mnie w tym powstaia sposobie? abym tracił wolność się rozśądzenia, zaco Mię ostrym czernią Manifestem? chyba dlatego. *Ze proprium Humani ingenii est odisse quem læserit.*

Lecz kiedy tak los chce ażeby ci wktórych sądzie szukałem sprawiedliwości zbraniali Mi Jey doyscia nawet w naywyższym Trybunale, jestem obowiazany pokazać, że taka Excepcya Regestru niezgadza się ani z Prawem, ani z słusnością, ani z Właśnemi WW. Sędziow pozwami.

Niemasz podobno nikogo, żeby tutaj niewiedział, iż co Innego jest Gravamen, co innego Malè Gestum officium; żem o tym pamiętał, świadczą podwoyne pozwy; z których iedne de male gesto officio, dzisiaj podrozpoznanie przychodzą, drugie o Uciążliwość do Regestru Ordynaryinego są wydane, świadczy Mój Manifest, świadczą moie i mówiących ode Mnie słowa; nie idziem tu oniesłusność wyroku, ale o przywłaszczenie sobie prawa inappellabilitatis przez WW. Sędziow Ziem: Lubelskich w mniejszych Subsellach niesłychanego, temu zaś wystempkowi niemoże bydż Jny Regestr tylko pœnaliu przyzwoity —

Jeżeli do naydawniejszych Czasów myśl Naszą cofniemy, znajdziem w prawie, znajdziem w dawnych Protokulach że był Regestr Officii z ktõrego odpowiadali zle Urząd sprawuiący, Sędziowie, gdy w Roku 1589 przystempowały Woiewodztwa Pruskie do Trybunału warowano im: iż sprawy contra Officiales tym sposobem Jak Inne Woiewodztwa promowować będą. w Roku 1611. dzien Sobotny na Regestr Officii wyznaczono, a w Roku

1670- nakazano a żeby a 1. Julii ad ultimam był sądzony, co Konstytucya 1726. potwierdziła zniósł wprawdzie Seym w Roku 1764. wszystkie gatunki Regestrow opócz Woiewodzkich, lecz nastąpiła nakoniec Konstitucya w Roku 1768. i od tey dopiero zaczyna się Ciąg jasnych prawideł wskazujących jakim to przeciw Sędziom de male gesto Officio postępować należy torem —

Strona od Sądu wyłamująca się za najmocniejszy i za jeden prawie argument bierze że też Konstytucya do samych tylko Grzywien windykowania Regestr pænaliu czyli Instygatorcki wyznaczyła — Poszukajmyno zkąd to źródło tego Argumentu pozornego? Zkąd naszych prawdziwych winika?

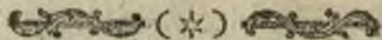
Oto Konstitucya w Roku 1726. wyraźnie okazująca: że były wtedy Regestra oddzielne, jeden Cassandarum czyli Officii, a drugi pænaliu czyli Instygatorcki poświęcony na same od zyskanie Grzywien —

Konstytucya 1768. Roku złączyła te Dwa Regestra w jeden pænaliu, w dwóch oddzielnie miejscach, mówiąc o dwojakiego Gatunku sprawach, które wtymże umieściła Regestrze — Najprzód na karcie ustanawia za osmy wporządku Regestr pænaliu mere co do Grzywien, i to jest ten Regestr który w Konstytucyi Roku 1768 pod Jmieniem Instygatorckiego (e) Znajduie się kilka kartkami zaś niżej Specyfikuje występki Officyalistow te wszystkie, za które oni podług prawa 1670. i 1726. z Regestru Cassandarum czyli Officii odpowiadali. (f)

Najiaśniejszy Trybunale, Gdyby kto był taki wkraiu, komuby wolno u Sądu nietylko Częściami stosownie do swego Interesu czytać prawo, i Dokumenta przeciwne sobie opuszczając wyrazy, ale tylko odmieniać sens przez odmianę punktuacji, niemasz dość niesłuszney Sprawy któreby wygrać niepotrafił.

Oto się zaczyna Artykuł Spraw Regestrowi pænaliu właściwych tanquam male Gesti Officii od wystepku niedopuszcze-

nia

nia Appellacyi, którego jest a Capite położony daley idzie wdawanie się Grodow w Sprawy Ziemskie daley nie sądenie Kadencyi przez Sędziow, i przytym dopiero iak zwyczajnie na końcu Regestru przestępstw wzmiankuje się Regestr pænalium; a pytam się N: Trybunale czy nieieście to oczewisty strony wybieg nałudzenie Sądu wynaleziony? wnosić że Regestr pænalium tylko o niesądenie Kadencyi pozywaiącym z sprawa jest właściwy, a pominąc wyższe i pierwsze w iednymże umieszczone Artikule, wszak gdyby prawo do innych odsyłało ie Regestrow, toczy zaraz przy nich wzmiankowało Regestr, ale że niewzmiankuje, więc wszystko razem zamyka i obejmuie Regestrem pænalium — Daley w tymże Artykulu pisze Konst: 1768. że Urzędnik ktoreby niemiał Possessyi, powinien odpowiadać *ad instantiam Cuiusvis inter Causas Officii decernendas.*

Nayprzod tedy N: Trybunale jest widoczna że niemianie Pofessyi nieieście male gestum Officium, okazuje się widocznie, że są sprawy male Gestu Officii i Regestr pænalium dla nich przyzwolity, a te są wcale różne odtych, ktore ex Gravamine wypływają i że odrębnie z Regestru pænalium mają być Sądzone — Wyraz prawa że Inter causas Officii iuż też kazdemu cosię Grammatyki użył widocznie okazuje że gdy Causæ Officii są wzmiankowane inplurali, niemoże być rozumianym że iest iedna Sprawa Officii o niesądenie Kadencyi iak Strona przeciwna utrzymuie, a tak iasniey nad Słujące rozumiem wyprobowałem iż na Mocy Konfityucyi 1768. Roku Excepcya Regestru uchodzić niemoże. —

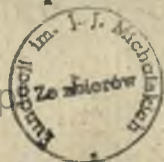
Ow Nayslawniejszy niesławą a przez nieszczęścia Kraiowe naypamiętniejszy Seym 1775, ze wszystkich Przywileiow Rzplite odzierający z tego iednego nietylko nas niogolocił dobrodziejstwa, ale owszem odrębnie a negotio principali pro sola Interposita & non admisa Motione na Sądach Seymowych dozwoiwszy fe rozpierać nayotwarszym kazdego z nas Obywatela do Regestru pænalium przyprowadza gościncem. (g)

Konst:)

Konst: 1776. (1) przeniosła tylko wolność Sądu a foro ad forum dla prędzey i łatwiejszey rozprawy, ale oddzielenia Sprawy pro non admisa od Spraw pryncypalnych zniszczyć wcale niechciała, chociaż ten Sejm od przemocą broni Zagranicznej miał swoje pisane Ustawy, od przemocą jednak nas własney broniąc z Sądów Seymowych do Trybunału zwracając drogę czynienia de male Gestio Officio pro interposita & non admisa Motione chciał ją mieć, w teyże samey wadze, w teyże samey naturze, w teyże samey odrębności a negotio principali zachowane.

Wszakże na Sądach Seymowych gdy in suo robore była Konst: 1775. Ziemskie sprawy niemogły bydź sądzone; bo tam niema dla nich forum, gdy więc tam oddzielnie miały bydź przestępstwa prawa de male gesto Officio ratione non admisæ motionis sądzone w Trybunale podług tegoż należy postępować prawidła; bo inacev: gdyby chciało prawo przyłączyć do Spraw Pryncypalnych, byłoby wyraznie napisało, iż grzech non admisæ Motionis sequitur Registrum Gatuanku tøy Sprawy, od której Appellacya niedopuszczona: Jest lepiej niż sztucznych używać wybiegów, powiedzieć: że dla słabszego niema obrony.

Zostałem wtedy Konsyliarzem Rady, gdy ułożono Projekt Exekucyi Dekretów. Byłem Posłem na Sejmie 1784. gdy ten projekt w prawo został przemienionym, te prawo chcąc mieć wnaysurowszey Exekucyi Ustawy Kraiowe, a niechcąc razem Obywatela mieć uisnionym, ile gdy surowości moc aż z Żołnierzem Kraiowym per copiam Militarem chciało mieć utrzymane, aby naty h miał obarczenie Współ Ziomków od mniejszych Subselliow oddzielną wyznaczyła karę, pro sola non admisæ siedzenie Wieży dwo h Niedziel i Tysią a Grzywien, pamiętam dobrze że dla tego tylko w tym miejscu niedołożono przy karach ne multiplicitur entia sine necessitate, bo iasne prawidła zpoprze-

dnicznych praw znajdowało iak czynić, w podobnym przypadku ile gdy pod hasłem objaśnienia Konst: 1768. Konfitytucya o Exekucyi Dekretow wychodziła, — Wszak tyle mamy w Obszernych Woluminach przepisow prawa, a przecież przy kazdym z tychże niedokłada się Regestru, do któregooby o ich złamanie potrzeba pozować, lecz to zawsze światłemu zostawuie się Sędziow rozsądkowi.

Położywszy zatym Konst: 1726. na oka, że inny był Regestr Officii a inny pænaliu m, położywszy Konst: 1768. że ta Regestr pænaliu m z Regestrum Officii złączyła a w tym za pierwszy artykuł umieściła niedopuszczenie Appellacyi, położywszy prawo 1775 które oddzielnie na Seymie Crimen male Gestii Officii ratione non admifsæ motionis, nie cum negotio principali chciało mieć sądzone, okazawszy że Konst: 1776. Zwracając do Trybunału takowe Spraw gatunki w teyże samey chciała ie mieć sądzone odrębności, poparłem wszystko Konst: 1784. bo kiedy ta dwie Niedzieli wieży, i Tysiąca Grzywien karę na niedopuszczającego Appellacyi wkszała Sędziego, oczewiście okazała, że male gestum nie jest gravamen; bo pro gravamine nieszkąnczenie większe mogą bydź kary, i te się usque ad abiudicationem rozciągać, a pro sola non admifsæ jest dwie niedziel tylko wieży; są tedy aż nad to jasne prawa, daymy aby coś ieszcze wątpliwości zostawało to chcąc tak mocne z ustaw krajowych i światła rozumu powalczyć pro facie trzeba iasne i nieodzowne położyć prawa gdzie to należą Sprawy de male gesto Officio Ratione non admifsæ motionis — Wszakże Konstytucye nieznoszą się tylko Innemi per specificum wypisanemi. Rozumiem zem się dość wyraźnie tłumaczył względem przyzwoitości Regestru do terazniejszey nieszczęśliwey Moiey Sprawy, ale daymy nato, że cień ieszcze wątpliwości zostaje, chcąc tak silne Moie powalczyć probacye, trzeba iasny położyć przepis praw, któryby albo oczewiście uchylił dawniejsze tutaj Cytowane Regestr pænaliu m stanowiące, albo też niewąt-

pliwie wskazał gdzie pro interposita & non admisa motions Sędzięgo pozywać, lecz gdy takowego nigdzie nieznaydzie a przeto i tu niepokłada Strona przeciwna, aiednak Excypuie Regestr, to chyba twierdzi, że natak straszny wystempek niemasz forum ani Regestru, a kiedy tak, to niechże już lepiej iaśno powie; że w Polsce dla uciśnionego niema ratunku.

Widzicie tedy przed sobą i wy te nieomylnie prawidła, których za pewne prawnych wybiegów łudzące niepotrafią zaćmic pozory — Składane tutaj præiudicata o kazały że po przednicy Wasi JWW. Sędziowie Czyniącym de male gesto Officio Regestr pænaliū przyznawali, powie mi kto, że præiudicata za prawa kładzione bydź niemogą? prawda, że nie mają mocy prawa ale są praw wyswieceniem, — Oto Statut, oto prawo Roku 1443. Za czasow sławy i całkowitey wolności stanowione.

Item Statuimus: Quod pro iudiciis juste expediendis & negotiis in iudicium deductis scribendis fideliter fiat unus liber iudiciorum seu Actorum in quolibet districtu, & dum in aliqua causa in iudicium deducta super aliquo Articulo audita propositione & Responsione fuerit In iudicio Sententiatum quod illa Sententia in librum Actorum inscribatur, ut postea super eodem Articulo, vel ei simili, Sententia proferatur.

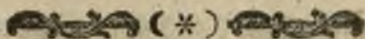
Lecz na coż tu cudzych szukać wzorów w Twoim iuSądź zie N: Trybunale i przed kilką dopiero Niedzielami de abusu Officii dwa wypadło z Regestru pænaliū Dekreta, a kiedy pomnieysze ten sobie miały przyznany, zacóż ieden z naywiększych występkuw niedopuszczenie Adppellacyi, nieskonnotowanie wnioſkow iednych, opaczne wpisanie drugich, nakazanie rozpoznać na Kondescensyi præcisa appellatione z przywłaszczeniem sobie absolutnie mocy Twoiey N: Trybunale, niemasz to bydź male gestum Officium? niema Regestrowi pænaliū podpadać?

Wszak przypadek zrobienia złej Tradycyi wdanie się w kognicyą Kwitu przez W. Vicesgerenta Mroczkowskiego w Waszym luź N: Trybunale decydowany Sądzie, gdy pro male gesto Officio siedzeniem wieży i Grzywnami został ukarany naypodchlebniejszy dla mnie wróży nadzieię, bo z Mocy tej Konstytucyi z którą Ja przychodzę i pokładam drugi Artykuł prawa 1768. Inter Causas Officii poczytujący, wdanie się przez Grody w Sprawy Ziemskie wskazał Wam ukaranie zuchwałego Officialisty pastempku potrzebę, a Stronie przychodzącej do dochodzenia Swojej krzywdy wskazał Regestr pœnalium; Jakżeby smutnym było dla mnie losem nazywać się Polakiem, a równym z Innymi niezaszczycać się praw dobrodzieystwem-

Cały strony przeciwny jest Argument że takowych do tąd niebyło przypadków; Ja tego nieprzyczę N: Trybunale, ale były podobne i tym samym Artykułem prawa 1768. Zaięte a Konst: zwyz Cytowana 1443 powiada: że do sądzonych lub sądzonym podobnych wyrok Sędziow stosować się powinien — a Zatem wątpić niemożna z oczewistych dowodow, iż podobne przypadki iuż były i w terazniejszym rezelwowane Trybunale — Nareszcie. Cóżem temu winien, że na Mnie pierwszym tak szkodliwa zrobiona jest praktyka, znali wszystkie Subsellia wielkość wytempkow niedopuszczenia Appellacyi, i dla tego onego nieodważyli się popełniać, Czyliż WW. Sędzia i Podsedek Ziemscy Lubelscy, dla tego że smielsi do wytempku, mają bydź wolniejszemi od kary? A wszakżez N: Trybunale w każdym gatunku Spraw musiała bydź pierwsza, niepokazujemy w Istocie præiudicatum, w którymby rationale non admisæ motionis, rzeczono Regestro legitimo adinvento, ale też i oni nie pokazują takowego, w którymby było non subesse Regestro; a za tym Argumentem Czczy i niewart zastawienia —

Idzie tu o Twoią własną powagę, idzie o bezpieczeństwo wszystkich Obywateli, będą absolutnemi Sędziowie Ziemscy,

kie-

kiedy Appellacya aż w Ordynaryinych Regestrach a zagęszczo-
nych dopiero rozwiązana zostanie — Cóż przyjdzie biednemu
Obywatelowi z pozyskania dwóch Niedziel wieży, i Tysiąca
Grzywien na Sędzim? kiedy przez kilkonaasto letny czasu prze-
ciąg, ogołocony z Majątku będzie ięczał w Mizeryi, kiedy ze
wszystkiego wyzuty, iak się czelto trafia, niebędzie miał i spo-
sobu promowowania Sprawy, kiedy obarczony procesami niech-
cąc wchodzić w Akceptacyą uciążliwych wyrokow utraci naj-
pierwszy zaszczyt Szlachectwa Polskiego, to jest służenia Oy-
czyźnie na publicznych funkcyach, kiedy nakoniec w zgryzo-
tach smutne może wprzod stracić życie, niz do swojej powró-
ci własności —

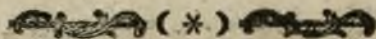
Takowemi to sposobami nieznacznie filar naszej wolności
podpiłowany być może; bo cnotliwi zawsze są na celu prze-
śladowania —

Ty co twierdzą iesteś Narodu N: Trybunale, kiedy w nayniesz-
częśliwszych czasach stanowione prawa ieszcze nam cień swo-
bod zostawiły dla nas i dla siebie chciey być Jch werównią.

Od dawnych wiekow malowana jest zawsze sprawiedliwość
z zawiązanemi oczyma, w tym przypadku Sąd Ziemiński Lubel-
ski chce dla niey takż zasłony, ale Jey niezachował dla sie-
bie, lecz nią chce zakryć oczy naywyższego Trybunału i ca-
łej powszechności, a w tym zamieniu o koliczności wysłiznąć
się od Sądu pod pretextem Excepcyi Regestru.

Lecz kiedy Wszehmocna Ręka dzwignąć chce kogo z prze-
paści, dopuszcza zaślepienia na prześladowcow. O to Termin
WW. Sędziow po mnic wydany, którym WW Sędziowie sami
mię do Regestru pænalium pociągają.

Jakżeż

Jakżeż więc kiedy tak światli Meżowie, Sami o to wszystko pozwali, mogąz dziś Excipować Regestr bez robienia z Sądu N: Trybunału Jgrzyska? pozywają W. Susceptanta o przyecie pozwu — a Czyż już przeciw nim jednym w Polsce czynić nie można? Czyliż są iakowe Bostwa które okryte naszą krzywdą tak daleko czcić trzeba żeby ust nawet przeciw nich otworzyć niemożna? Libertas sentiendi & dicendi jest zasadą praw wolności Polkiej, a względem WW. Sędziow maż bydź nieważny ten nasz przywilej? Zkądże więc tak wielkie ich jest o swojej powadze uprzedzenie? zkąd bezkarności przywilej? i czyż dla tego że pod Twoim bokiem grzeszą, mają bydź do grzechu śmielszemi? N: Trybunale i owszem są przez to winnieysi, kiedy mając przed oczyma Cnoty wzory naśladować Jch nie chcą; Racźże więc Jm nowym okazać dowodem iak, czcisz prawa i sprawiedliwość, ratuiesz uciśnionych, łamiesz siłę przemocy, niedozwol aby wiednych z tobo murach Urzędując niszsa Juryzdykcyja Kraiowych Utaw świętość i Twoją znieważała powagę, a i odlegleysze ostrożności nabiorą, Publiczność zaś, te ci odda zaświadczenie które niegdys Senat z Ust najsławniejszego odebrał Mowcy — *Bonus est Civis qui non potest pati, eam in sua Civitate potentiam, quæ supra leges esse velit.*

- (a) *Konstytucya 1768. fol: 89. Artic: 7. .*, Urzędy Grodzkie i wszystkie subalternæ Jurisdictiones, od których idą Appellacye de „male gesto Officio w Trybunałach odpowiadać, & Judicatum Jch pati będą powinni.
- (b) *Konstytucya 1726 Titulo Jndykcyje: —* „ Te zaś któreby z jedney „wynikały sprawy, & unam eandemq; causam & Bona afficere „miały, mieścić się i disjudicari mogą.
- (c) Dekreta, ktore vim legis sapiunt, w Trybunałach według „dawnych Praw in futurum stawać niemają, i owszem „reasumendo Constitutiones 1627. i 1638 zadney Exekucyi „podlegać niepowinny, ale na przyszym Trybunale kassowane „bydź mają, wyiawszy te Dekreta, które in parte satisfactio „cione aliqua są akceptowane —

REWERS

R E W E R S.

(d) " Na podpisie wyrazony znam tym Rewersem moim wszel-
 ,,kiew wagi i waloru będącym, moc autentycznego zeznania
 ,,w sobie mającym na rzecz JO. Xieźny Jchmi Anny z Cetne-
 ,,row wprzód Sanguszkowy Marszałkowej WW X. L. a później
 ,,Małżąki moiey rozwiedzioney, i JO. Xiećcia Jmci Romana San-
 ,,guszka Marszałkowicza W. X. Litt. danym i służącym. Jz Ja
 ,,chcąc uspokoić rozrzucone uprzedzenie przedłużenia sprawy
 ,,między Nami mianey, oraz okazać, że promocya sprawy swo-
 ,,iey przeciwko WW. Sędziemu i Podfędkowi Ziemskim Lu-
 ,,belskim do Regestru pænaliū w Trybunale Lubel-
 ,,skim Intentowaney nieieſt Skutkiem nienawiſci, ale isto-
 ,,tney Moiey krzywdy. Zezwalam nato, aby prócz ſprawy,
 ,,przeciwko tymże WW, Sędziom pro non admiffa motione,
 ,,i niekonnotowanie wniefieñ Moich do Regeſtru pænaliū In-
 ,,tentowaney, i do tegoż Regeſtru należącej i ſprawa pryn-
 ,,cypalna z Jaſnie Oſwieconą Xieźną przeſzłą Małżką moją,
 ,,i z temiz WW. Sędziami ex gravamine zupełnie z tegoż Rege-
 ,,ſtru pænaliū, tak w teraznieyſzym Trybunale iako i w na-
 ,,ſtempnych, az do zupełnego tego Interefſu zakączenia roz-
 ,,ſądzoną była, że zas odemnie o zniſzczenie Dekretu Ziem:
 ,,Lubelsk: przeciwko ſtronie, a de gravamine przeciwko Sądowni
 ,,do Regeſtru Ordynaryjnego zaś de male geſto Officio prze-
 ,,ciwko Sądowni do pænaliū & e converſo od ſądu przeciwko
 ,,Mnie pro evocatione, eliminatione, pænalitate &c. ſą wydane
 ,,pozwu. Zeby tedy i ſtrona pryncypalna bez ſwoiego niezoſtała
 ,,Aktoratu przeto dla prędſzego Ukączenia ſprawy pozwem za-
 ,,miaſt go połozenia na Dobrach, do rąk Moich tu przyimę,
 ,,i ieżeli ſtrona mnie przeciwna w teraznieyſzym Trybunale
 ,,in principali negotio ſądzic ſię zechce, wyiſcia czasu pozwom
 ,,prawem oznaczonego wymagać niebęde, lecz w trzy dni po
 ,,zeznaniu Relacyi pozwem za dobry przyimę, ato tylko w te-
 raz-

„raznieyszym Trybunale a w następnym zaś Trybunałach
 „pozwy według Prawa czas swój mieć powinny z tym wa-
 „runkiem: żeby strona podobny na siebie Rewers dała, oraz
 „zwołnym o Manifest od sądu uczyniony kogo należeć
 „będzie przypozwaniem w tym samym sposobie, iak Ja siebie
 „prypozwać dozwalam, Jeżeliby zaś która strona, Dekret te-
 „raznieyszego Trybunału zamaiący moc prawa w sobie rozu-
 „mieli, tedy w Następnym Trybunałach z tego samego Re-
 „gestrz wolne relewowanie się sobie warować mamy, i na ten
 „koniec ten Rewers Najiaśnieyszemu Trybunałowi Lubelskie-
 „mu w Ręce JW. Marszałka oddaie z ostrzeżeniem, iż jeżeliby
 „strona podobnie zarewersować się niechciała, tedy o powróce-
 „nie tego Rewersu dorąk Moich Upraszam — Datum w Lu-
 „blinie Dnia 1. Xbris 1787. Roku N. K. X. SAPIEHA G. A. Lit:

(e) ” Osmy Regestr pænalium do samych pure Instygatorow
 „Skrzynkowych należący, takze w Sobotę po południu kaz-
 „dego Tygodnia w który iedynie wpisy o grzywny nieodda-
 „wane ex effato Judiciu do Sądu należące lub stronie przez
 „tenże sąd przysądzone mieścić się maią —

(f) ” Appellacye z Grodu lub Ziemstwa według opisu Konst:
 „1670. a sola tylko definitiva sententia dopuszczzone bydź maią
 „do Trybunału, a Grody w sprawy Ziemskie, które sapiunt
 „cognitionem wszelkich transakcyi i Manifestow, ullo modo
 „wdawać się niemaią subpæna 1000. Marcarum, ale takowe spra-
 „wy, które aliquam w sobie præferunt cognitionem transacti-
 „onum do Ziemstwa odsyłać powinni; agdyby się tak trafiło
 „w sprawie, która competit do rozsądzenia tak Grodowi iako
 „i Ziemstwu, a strony się w niey iedna do Grodu, druga do
 „Ziemstwa Zapozwały, w takim razie która strona pierwey
 „drugą zapozwie, w tym sądzie rozprawić się maią, gdzie w pier-
 „wey pozew zaszedł — Tak Ziemstwa iako i Grody kaden-

„cye swoje omnino w sądzeniu zachować mają, sub amissione Officii — Kadencye Ziemskie tak iak w prawach są opisanym, odmienione bydź niemają, a zacząwszy ie sądzić, limitować Jch i prorogować od czasu do czasu Zakazujemy, a Grodzkie Kadencye koniecznie cztery razy do Roku nieprzeszkadzając jednak Kadencyom Ziemskim (aby sądzone były sub pœna 1000. marcarum in Iudicio Tribunalitio ad Instantiam Cuiusvis ex Registro pœnalarum Vindicandarum mieć chcemy agdzieby się sprawy Kryminalne trafić miały, które moram non patiuntur, takowe według potrzeby etiam extra Cadentiam sądzone bez odwłoki bydź mają — Te zaś Cztery Kadencye w Roku Starostwie sami lub Urzędy Jch uregulować post promulgatam hanc legem mają sub pœna 1000. Marcarum ad Instantiam Cuiusvis z Registro pœnalarum w Tribunale irroganda — Przed każdą zaś kadencyą Sądow Grodzkich proklamacya onych na dwie niedzieli przez Urząd Grodzki dla wiadomości wszystkim bydź powinna, a Urzednicy Grodzcy w swoim Woiewodztwie lub Ziemi niezmyślona mają mieć Posessyą, w którejby osiadać mogli sub amissione officii ad Instantiam Cuiusvis nobilis w Tribunale Inter causas officii decernendas —

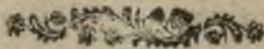
(g) *Konstitucya 1775. fol: 22. Tytuł obiaśnienie denegati iudicii*
 „Gdyby komu nieprzyjeta była Appellacya a Minoribus subfelliis do Tribunalu a definitiva o sumę więcey iak 1000. Zł: wynoszącą, wyiawszy te sprawy w których prawa wyraźnie Appellacyi zabroniły, tudzież nienaruszając Konstitucyi o Kredytorach i Debitorach na terazniejszym Seymie ustanowionej.

(h) *Konstitucya 1776. Tytuł Ordynacya Sądow Seymowych fol: 54.*
 „Dotegoż sądu należeć będą sprawy oppressi Civis tak iak są w Konstitucyi 1775. Roku pod Tytułem obiaśnienie liberæ vocis & Oppressi civis opisane, Inne zaś okoliczności i Rozdział

„dzaie Spraw oppressi Civis w ofobnym Artykule pod Tytu-
„tem *Obrańnienie denegati iudicii &c.* opisane aforo sądown Sey-
„mowych wyłączamy, i one Grody Ziemstwa Trybunały są-
„dzie mają.

(i) *Konstytucya 1784. Roku fol: 24. Titulo Illegalność Processu* ”
„Sprawy simplicis debiti, Expulsionis, tenutæ, Extraditionis sub-
„ditorum, dzieściny, recentis Criminis o Zaboy, to jest gdy
„Zaboyca in recenti crimine złapany będzie, tudzież w spra-
„wach Juris ZH: 1000 wartości nieprzenoszących, w Ziem-
„stwach i Grodach præcisa Appellatione sądzone bydyż po-
„winny, w Janych zaś wszystkich sprawach powyższą Ex-
„cepcyą niewyłączonych, Sąd Ziemski i Grodzki a definitiva
„tylko in negotio principali sententia żądanej appellacyi o-
„mniino dopuścić powinien, ktorey gdyby sąd niedopuścił,
„takowy kazdy Sędzia ax persona w Trybunale dwoma Ty-
„godniami więzy Górney i Tyśiącem Grzywien karany bydyż
„powinien dla czego Konstytucya 1764. Roku względem Za-
„pisywania Sentencyi w Ziemstwach w Wielkicy Polsce słu-
„żącą na Całą Koronę rozciągamy —

X

XVII.2.955